

V Praze dne 2. února 2004

Určeno:

- všem krajským úřadům
- všem obecním úřadům obcí s rozšířenou působností

Věc: Stanovisko Ministerstva práce a sociálních věcí k otázce místní příslušnosti orgánů sociálně-právní ochrany v případě dětí, které fakticky pobývají mimo místo svého trvalého pobytu

Odlišnost místa trvalého a faktického pobytu dítěte a rodiny mnohdy působí v praxi problémy s určováním místní příslušnosti, jejichž řešení bývá nejednotné. Jedná se zejména o případy provádění soudem stanoveného dohledu nad výchovou dítěte, dále o případy sledování vývoje dětí umístěných v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a dětí svěřených do výchovy jiných fyzických osob než rodičů, jakož i o komplikované případy realizace styku rodiče s dítětem při současném řešení vzájemných rodičovských sporů.

Pokud jde o provádění soudem stanoveného dohledu, je možné s odkazem na stanovisko č. 19/2003 publikovaným ve Zpravodaji MPSV č. 4/2003 konstatovat, že příslušnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí je určena především žádostí soudu o výkon dohledu, tj. tím, na který orgán se soud se svou žádostí obrátí.

Je důležité připomenout, že jedinou výslovně upravenou možností delegace příslušnosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí je v současné době institut dožádání pro právní úkony související se zastupováním dítěte z pozice opatrovníka (§ 62 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí). Aplikace tohoto institutu je však podmíněna určitou souvislostí s občanským soudním řízením, správním řízením nebo trestním řízením.

Existují však situace, v nichž souvislost s probíhajícím soudním či správním řízením není dána, a přesto se jeví výkon sociálně-právní ochrany dětí z prostředí faktického pobytu dítěte pružnějším a efektivnějším. Vyvstane-li potřeba dlouhodobější systematické práce s dítětem a jeho rodinou, která fakticky žije mimo místo svého trvalého pobytu, lze otázku příslušnosti k poskytování sociálně-právní ochrany dětí řešit vedením spisové dokumentace Nom orgánem v místě tohoto faktického pobytu, a to na základě široce koncipovaného **dožádání ke spolupráci při dlouhodobějším sledování poměrů dítěte**. Spisová dokumentace Nom se zakládá nejen v případech dožádání o zastupování dítěte v soudním nebo správním řízení, ale i ve všech ostatních případech dožádání (srov. Instrukci MPSV č.j. 21-

12242/2000, kterou se stanoví rozsah evidence dětí a obsah spisové dokumentace o dětech vedené orgány sociálně-právní ochrany dětí, zejména čl. 9 – demonstrativní výčet možných předmětů dožádání). V těchto ostatních případech sice nedochází k přenesení (delegaci) místní příslušnosti na dožádaný orgán jako v případě dožádání o zastupování dítěte v soudním nebo správním řízení podle § 62 zákona č. 359/1999 Sb., nicméně dožádaný úřad v místě faktického pobytu vykonává potřebnou činnost v přímém kontaktu s rodinou. V návaznosti na tuto skutečnost pak dochází k tomu, že spisová dokumentace označená spisovou značkou Om se de facto svým obsahem stává spisovou dokumentací Om. Dožádanému úřadu by měla být postupována kopie spisové dokumentace Om v zájmu jeho informovanosti o dosavadním postupu při poskytování sociálně-právní ochrany dětí.

Po postoupení kopie spisové dokumentace Om je v souladu s § 51 odst. 1 zákona č. 359/1999 nutné zabezpečit vzájemnou informovanost orgánů sociálně-právní ochrany o vývoji a výsledcích práce s dítětem a rodinou. Vzhledem k administrativnímu zatížení bude patrně nejpružnější informování ústní formou, doplněné písemnými zprávami v určitých pravidelných intervalech.

Lze shrnout, že v případě dožádání o spolupráci při dlouhodobějším sledování poměrů dítěte není nutné žádat orgán v místě faktického bydliště dítěte o provedení každého jednotlivého šetření, neboť takový postup by byl málo operativní a neefektivní. Jestliže by se zainteresovaným orgánům nepodařilo najít shodu na účinném způsobu spolupráce při zajišťování sociálně-právní ochrany dětí, měl by se orgán příslušný podle místa trvalého pobytu dítěte obrátit s žádostí o pomoc na krajský úřad, který je nadřízen dožádanému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Na tomto místě je důležité zdůraznit, že výše popsaný postup dožádání nelze aplikovat v případech návštěv dítěte umístěného v zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, dítěte ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, dítěte, o které ve věznici pečuje jeho odsouzená matka, nebo dítěte, které bylo svěřeno do výchovy jiných fyzických osob než rodičů (viz opět stanovisko MPSV č. 19/2003). V těchto případech je příslušnost podle místa trvalého pobytu dítěte nutné plně respektovat, neboť primárním smyslem by zde mělo být zachování kontinuity sociální práce. Není možné připustit střídání pracovníků různých úřadů při této práci, která je tak úzce vázána na osobní jednání s dítětem a rodinou a na podrobnou znalost vyvíjejících se poměrů v rodině.

Milan Lipner
ředitel odboru rodinné politiky a sociální práce